

Dreptul Republicii Moldova la apărare și unele aspecte ale capacităților defensive

The right of the Republic of Moldova to defense and some aspects of defensive capabilities

Dr. Ion COROPCEAN*

*Agenția pentru Știință și Memorie Militară a Ministerului Apărării,
Republica Moldova

Abstract

Cu toate că s-a declarat stat neutru, Republica Moldova este nevoită să țină cont de potențiale surse de amenințări militare. Apărarea este un domeniu fundamental și distinct al securității naționale care vizează realizarea intereselor naționale și procesele de dezvoltare politică, economică și socială ale statului. Conform dreptului internațional, Republica Moldova are dreptul la apărare și dreptul de a-și asigura securitatea militară prin toate mijloacele de care dispune. Este legal a avea forțe armate, construite pe principiul suficienței defensive, pentru apărarea suveranității, independenței și integrității teritoriale, pentru anihilarea conflictelor armate și a altor acte de violență din interiorul țării care pun în pericol ordinea constituțională.

Although it has declared itself a neutral state, the Republic of Moldova is compelled to consider potential sources of military threats. Defense is a fundamental and distinct field of national security, aiming to achieve national interests and the processes of political, economic, and social development of the state. According to international law, the Republic of Moldova has the right to defend and ensure its military security by all means at its disposal. It is legal to maintain Armed Forces, built on the principle of defensive sufficiency, for the defense of sovereignty, independence, and territorial integrity, as well as for the annihilation of armed conflicts and other acts of violence within the country that endanger the constitutional order.

Cuvinte-cheie:

apărare; forțe armate; capacitate militară; suficiență defensivă; serviciul militar; rezervist.

Keywords:

*defense; Armed Forces; military capability;
defensive sufficiency; military service; reservist.*

Info articol

Primit: 31 august 2023; Evaluat: 2 octombrie 2023; Acceptat: 9 noiembrie 2023; Disponibil online: 12 ianuarie 2024

Citare: Coropcean, I. 2023. „Dreptul Republicii Moldova la apărare și unele aspecte ale capacităților defensive”. *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, 12(4): 7-17. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-23-41>

© Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Articol cu acces deschis distribuit în conformitate cu termenii și condițiile licenței Creative Commons Attribution ([CC BY-NC-SA](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/))

După războiul de pe Nistru din anul 1992, cetățenii Republicii Moldova rămân, în continuare, sub un șir de riscuri și amenințări cu caracter militar, cum ar fi: *posibilitatea folosirii ostile a forțelor militare și paramilitare ale regimului din stânga Nistrului; prezența grupului operativ de trupe ruse și a infrastructurii militare pe teritoriul Republicii Moldova; posibilitatea extinderii către frontiera Republicii Moldova a războiului din Ucraina; atacurile (operațiile) informaționale; atacurile cibernetice; atacurile teroriste; traficul ilegal de armament; proliferarea armelor de distrugere în masă, precum și a traficului cu componente ale acestora; migrația ilegală* (Guvernul Republicii Moldova 2018). Nevoia de siguranță a cetățenilor prin prisma dreptului Republicii Moldova la apărare este și mai actuală acum, când, începând cu 24 februarie 2022, Federația Rusă a declanșat războiul împotriva Ucrainei, cu reflecție directă asupra securității regionale, în general, și a Republicii Moldova, în particular.

Dreptul la apărare și suficiența defensivă

Republica Moldova, prin art. 11 din Constituție, s-a declarat un stat neutru. Dreptul internațional permite însă tuturor statelor ca forța armată să fie folosită drept mijloc de ultim recurs pentru contracararea actelor de agresiune, statele putând astfel să utilizeze forțele lor armate împotriva altor state care încalcă grav legalitatea internațională pentru a-și apăra propria integritate teritorială, independența și suveranitatea și pentru sancționarea agresorului. Iar în acest sens, statele au dreptul de a adopta, în propriul teritoriu, măsuri adecvate, de natură să permită realizarea scopurilor menționate. Carta Organizației Națiunilor Unite (ONU) recunoaște în același timp și dreptul la autoapărare al fiecărui stat care, în caz de agresiune, este îndreptățit să riposteze prin toate mijloacele de care dispune, fie individual, fie împreună cu alte state cu care se află în relații de alianță politico-militară bilaterală sau multilaterală, pentru acordarea de ajutor mutual, în caz de atac armat. Articolul nr. 51 al Cartei ONU prevede dreptul inerent de autoapărare individuală sau colectivă, în cazul în care ar avea loc un atac împotriva unui stat membru al ONU (Organizația Națiunilor Unite 1945).

Totodată, Curtea Constituțională a Republicii Moldova, la 2 mai 2017, prin Hotărârea sa privind interpretarea art. 11 din Constituție (neutralitatea permanentă), menționează că, în cazul unor amenințări la adresa valorilor fundamentale constituționale, precum independența națională, integritatea teritorială sau securitatea statului, autoritățile Republicii Moldova sunt obligate să ia toate măsurile necesare, inclusiv de ordin militar, care să permită contracararea acestor amenințări (Curtea Constituțională a Republicii Moldova 2017).

Astfel, Republica Moldova are dreptul la apărare și la asigurarea securității militare prin toate mijloacele de care dispune, considerând legal și necesar a avea forțe armate destinate apărării suveranității, independenței și integrității teritoriale (Parlamentul Republicii Moldova 1994, art. 57, art. 108), anihilării conflictelor armate și a altor acte de violență din interiorul țării care periclitează ordinea constituțională. În

acest sens, apărarea patriei este un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean, iar forțele armate ale Republicii Moldova reprezintă voința poporului de a fi apărat și au proveniență constituțională.

În acest context, forțele armate trebuie să aibă un nivel al componenței și capacității care să le permită să fie, pe timp de pace, un garant al statalității, neutralității și democrației constituționale, iar în momentul apariției premiselor unei agresiuni reale, să fie un garant al apărării și securității țării împotriva oricărei agresiuni. Legea cu privire la apărarea națională prevede că forțele sistemului național de apărare sunt constituite pe principiul suficienței defensive (Parlamentul Republicii Moldova 2003). Principiul suficienței pentru asigurarea securității militare, ori mai întâlnim suficiența defensivă, ori suficiența rezonabilă pentru apărare, este caracteristic, pentru politica construcției forțelor armate, tuturor țărilor neutre. Implementarea principiului suficienței defensive în sfera militaro-strategică presupune: acordarea unui caracter defensiv doctrinei militare; respectarea cotelor din tratatele internaționale; limitarea în structura generală a formațiunilor ofensive etc. (Academic 2010).

Suficiența defensivă o putem determina ca starea capacității militare a unui stat (o coaliție de state), care asigură descurajarea unui potențial adversar de agresiune și, după caz, respingerea acesteia, dar exclude capacitatea de a lansa un atac surpriză și de a desfășura operațiuni ofensive la scară largă, fără desfășurarea suplimentară de forțe armate și implementarea altor măsuri pentru consolidarea puterii lor de luptă. Suficiența defensivă cere, de asemenea, reprimarea cu hotărâre a provocărilor externe și interne și a încălcării inviolabilității frontierei de stat și a spațiului aerian, contribuind la creșterea autorității naționale și a eficacității măsurilor și eforturilor politice, diplomatice, economice și de altă natură nonviolente, destinate asigurării propriei securități și a celei internaționale.

Dintre cele mai importante criterii obiective care exprimă suficiența defensivă, pot fi considerate următoarele: o politică externă pașnică ce recunoaște rolul forței militare doar ca mijloc de respingere a agresiunii; natura defensivă deschisă a politicii militare, a doctrinei militare, a conceptelor strategice ale forțelor armate, care nu provoacă statele opuse să-și sporească puterea militară; puterea numerică și structura defensivă a forțelor armate, care nu sunt excesiv de împovărătoare pentru economie; dezvoltarea predominantă a unor tipuri de arme defensive care, împreună, ar trebui să excludă posibilitatea utilizării forțelor armate în desfășurarea de operațiuni de luptă ofensivă la scară largă (Makarenko 2000).

Nivelul de suficiență defensivă este determinat de o serie de factori: caracterul și amploarea surselor potențiale de pericol militar, dimensiunea teritoriului, poziția geostrategică, disponibilitatea resurselor, obiectivele politice și militaro-strategice ale statului. Prin urmare, suficiența defensivă ilustrează o situație a relațiilor interstatale de natura celei în care efectivul și capacitatea forțelor militare ale unui stat sunt suficiente pentru a-i asigura securitatea, dar insuficiente pentru a efectua un atac

asupra altui stat. Cu o astfel de percepție a principiului suficienței defensive, putem concluziona că statul este obligat să-și ajusteze eforturile de apărare la situația internațională, la normele dreptului internațional contemporan.

Unele aspecte ale capacităților defensive

Principiul suficienței defensive, fiind o categorie juridică, ar trebui să fie stabilit în legile statului și să exprime baza politicii sale militare. Ne propunem să examinăm unele capacități ale suficienței defensive care determină calitatea forțelor armate, cum ar fi: numărul de personal activ al armatei, numărul de rezerviști pregătiți, volumul și calitatea tehnicii și armamentului, în comparație cu țările neutre.

Republica Moldova dispune de cea mai mică armată din Europa, comparativ cu numărul populației. Este nevoie de o nouă abordare și de capacitate economică de susținere, care să conducă în perspectivă la o nouă structură a Armatei Naționale și la un efectiv numeric la nivelul standardelor țărilor neutre. Suedia și Finlanda sunt examinate până la momentul depunerii cererii de aderare la NATO. Spre exemplu, armata Finlandei numără 23.000 de militari, la o populație de aproximativ 5 milioane, adică 0,4% din totalul populației. Suedia are o armată de 21.200 de militari, la o populație de peste 10 milioane, adică 0,3% din totalul populației, Austria are o armată de 23.000 de militari, la o populație de 8,8 milioane, procentul fiind de 0,3. Astfel, Armata Națională care, în prezent, are un efectiv de 6.500 de militari, dacă se au în vedere factorii care influențează suficiența defensivă, raportat la totalul populației, ar trebui să dispună de un număr de 7.800 până la 10.400 de militari, la o populație de 2,6 milioane ([Guvernul Republicii Moldova 2023a](#)).

Creșterea numărului militarilor armatei pe timp de pace este necesară și din considerente de reformare a Serviciului de Grăniceri în Poliție de Frontieră și de scoatere a acestuia din componența forțelor armate, precum și din considerente de micșorare a efectivului de personal al Inspectoratului general de carabinieri. Aceste acțiuni de reformă au diminuat numărul militarilor forțelor armate cu aproximativ 6.000 de militari, comparativ cu anul 2012. Sarcinile pe care le executau aceste structuri în interesul forțelor armate au rămas în grija Armatei Naționale. Astfel, obiectivul 9.2.10 – majorarea treptată a numărului de militari prin contract –, prevăzut în Planul național de dezvoltare pentru anii 2023-2025, trebuie privit ca o sporire a efectivului actual al armatei ([Guvernul Republicii Moldova 2023c](#)).

Pentru asigurarea executării misiunilor de luptă, Armata Națională a fost dotată cu tehnică militară, moștenită în mare parte de la fosta armată sovietică. Aceasta dispunea de 208 mașini de luptă atât pe roți, cât și pe șenile ([Cibotaru 2015](#)). Din categoria mijloace de artilerie, existau în dotare 69 de tunuri tractate, tip M-30, 2A36, D-20, precum și 9 obuziere autopropulsate 2S9, și 59 de aruncătoare tip 82 mm și 120 mm (10) ([fandom.com 2015](#)). În cadrul programelor de asistență tehnică Armata Națională a primit din partea SUA 85 de camioane de transport și 43

de vehicule multifuncționale, iar China a donat 13 mașini pentru logistica militară ([Mihailovici 2015](#)).

La 30 octombrie 1992, Republica Moldova a ratificat Tratatul privind forțele armate convenționale în Europa, care stabilește anumite limite pentru categoriile cheie de echipament militar convențional și distrugerea armelor care depășesc aceste limite. În politicile sale de construcție militară, Republica Moldova nu a depășit aceste limite, iar unele nici nu au fost asigurate, cum ar fi tancuri, elicoptere de atac și altele. Conform acestui tratat, Republicii Moldova i-au revenit următoarele limite: tancuri de luptă cel mult 210 unități; mașini blindate de luptă maximum 210 unități; artilerie nu mai mult de 250 de unități; avioane de luptă maximum 50 de unități; elicoptere de atac maximum 50 de unități ([Guvernul Republicii Moldova 1992](#)).

Vom menționa că Federația Rusă, inițial, în 2015, și-a suspendat participarea, apoi, la 10 mai 2023, a lansat procedurile de denunțare oficială a tratatului, iar pe 29 mai, președintele rus a promulgat legea cu privire la denunțarea de către Rusia a Tratatului privind forțele armate convenționale în Europa – CFE ([Croitman 2023](#)).

Dacă vom analiza, spre exemplu, procentul de tancuri și de mașini de luptă din forțele armate ale țărilor neutre la 1.000 de militari, vom constata următoarea situație ([Global Fire Power 2022](#)): la 1.000 de militari, Republica Moldova (fără tancuri) are 32 de unități, Finlanda, 100 de unități, iar Suedia, 164 de unități, or Republica Moldova are de 3-5 ori mai puțină tehnică blindată pentru infanterie, aceeași proporție regăsindu-se și la alte echipamente militare. Am remarcat că Republica Moldova nu dispune nici de avioane de luptă, nici de elicoptere de luptă, pe când Austria are 15 și, respectiv 63, Finlanda, 55, respectiv 20 și Suedia, 71, respectiv 53.

Totodată, vom menționa că tehnica din dotarea armatei pierde în calitate și necesită înprospătare, dată fiind uzura morală a acesteia. Înprospătarea este un proces obligatoriu în cadrul menținerii capabilităților necesare armatei. Spre exemplu, termenul de exploatare și de aflare în dotarea armatei a tehnicii blindate și artileriei este de 40 de ani și mai mult, cu condiția respectării instrucției pentru exploatare și a reparațiilor capitale, care sunt obligatorii. Acest fapt dictează și planificarea reînnozirii periodice cu tipuri noi de armament care să corespundă noilor cerințe de luptă ([Tkachev, Khrustalev și Rassadin 2009](#)).

În acțiunile de îndeplinire a obiectivului de modernizare a capabilităților armatei naționale, se înscrie și Aranjamentul semnat între Ministerul Apărării și Guvernul Germaniei. Acesta prevede recepționarea, pe parcursul anului 2023, a unui lot de 19 transportoare blindate Piranha 3. Transportoarele vor fi utilizate în cadrul procesului de instruire a militarilor, care urmează să fie detașați în misiuni internaționale de menținere a păcii ([Ministerul Apărării al Republicii Moldova 2023a](#)). Astfel, realizarea acțiunilor de modernizare și de achiziții de noi sisteme de armament în locul celor ieșite din circuitul de viață pentru armata națională, chiar și păstrând efectivul, este o actualitate, corespunde principiului suficienței defensive și nu este militarizarea acesteia despre care se vehicula în sursele de propagandă ostilă.

În context, Ministerul Apărării a întreprins unele acțiuni pentru o comunicare eficientă în combaterea mai multor știri false și dezinformări. Vom menționa câteva: NATO și România „invadează” Republica Moldova; neutralitatea este cea care ne apără și nu avem nevoie de armata națională, de relații cu NATO și cu alte organizații internaționale; exercițiile de mobilizare și de pregătire de luptă, modernizarea armatei naționale sunt pregătiri pentru a ataca militar Transnistria; Republica Moldova se pregătește să-și mobilizeze populația și să atace Transnistria, împreună cu România; SUA construiesc obiective militare în Moldova; NATO construiește o bază militară în Moldova și altele.

În scopul combaterii dezinformării, a fost asigurată o comunicare cu sursele mass-media din partea conducerii Ministerului Apărării, s-au oferit răspunsuri prompte, sub genericul „StopFals”, pe site-urile stopfals.md și army.md, a fost lansată comunicarea purtătorului de cuvânt al Ministerului Apărării și altele. De asemenea, Ministerul Apărării, atât la nivelul conducerii ministerului și unităților militare, cât și al structurilor sale administrativ-militare din teritoriu, a facilitat comunicarea cu societatea civilă și cu cetățenii pentru a asigura înțelegerea funcțiilor și rolului Armatei Naționale în asigurarea securității militare, a sistemului de pregătire a armatei, a necesităților de dezvoltare și de asigurare multilaterală.

Republica Moldova nu-și permite pe timp de pace să mențină o armată după structură, numeric completată cu efectiv și dotată cu tehnică corespunzătoare riscului militar maxim al statului – războiul. Capacitățile armatei sunt eşalonate în funcție de importanța riscului și de sarcinile pe care le are de îndeplinit pentru contracararea riscului. În acest scop, se desfășoară mobilizarea armatei, care, prin organizare și asigurare, reprezintă un aspect al suficienței defensive.

În clasamentul pentru revizuirea anuală a potențialului uman al apărării ”Global Fire Power”, pentru anul 2020, Republica Moldova se află pe locul 112, din cele 138 de țări analizate. Tabelul comparativ al forței umane disponibile arată un potențial de 60.000 de rezerviști care pot fi puși sub arme la mobilizare. De menționat că același clasament pentru anul 2021 ne plasează pe locul 107 din 140 de țări, fiind menționat același potențial de 60.000 de rezerviști. Iar pentru anii 2022 și 2023, ne menționează cu un potențial de rezerviști activi de 12.000 și de 1.000 de paramilitari ([Global Fire Power 2023](#)). Spre exemplu, țările neutre, precum Austria, este clasată pe locul 23, cu un potențial de 160.000 de rezerviști, la o populație de 8,8 milioane, iar Finlanda este pe locul 4 cu un potențial de rezervă activă de 900.000 ([Global Fire Power 2023](#)), la o populație de 5 milioane. Din această perspectivă, Republica Moldova ar trebui să dispună de un potențial minim de 47.000 de rezerviști activi și maxim de 450.000. Astfel, se impune o analiză a capacităților de chemare a acestui efectiv de rezerviști la arme. Calculele prezentate nu iau în considerație faptul că există o mare problemă, pentru că foarte mulți rezerviști sunt la muncă în străinătate, iar cei rămași au pierdut reperatele de valori pentru care trebuie să se sacrifice. De asemenea, o problemă majoră este situația demografică, mai exact scăderea numărului de bărbați care pot fi mobilizați ([Guvernul Republicii Moldova 2019](#)). Această situație influențează

resursele umane ale armatei atât în ceea ce privește serviciul militar activ, cât și cel din rezervă. Vom menționa că, în țările neutre, este păstrat serviciul militar obligatoriu, fiind considerat principala formă de pregătire a cetățenilor pentru apărarea patriei și pentru asigurarea rezervei.

Va trebui să ne refacem capacitatea de a ne aduce rezerviștii sub arme, dacă e nevoie. Este o problemă complexă la nivel de stat, a cărei examinare ține de competențele Guvernului Republicii Moldova. Astăzi, specificul misiunilor de apărare a țării, noile cerințe în privința asigurării securității statului pun accent pe profesionalismul militarilor. Sub acest aspect, și rezerviștii mobilizați trebuie pregătiți profesional, oamenii luați laolaltă nu-și mai au locul în sistemul de mobilizare.

În acest context, vom menționa că, în legislația altor state, o formă distinctă de îndeplinire a serviciului militar este serviciul militar în rezervă (Parlamentul României 2006), care poate fi îndeplinit de rezervist voluntar sau de rezervist din rezerva generală. În legislația națională, Legea nr. 1245, din 18.07.2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea patriei (Parlamentul Republicii Moldova 2002), avem nevoie de un capitol aparte „serviciul militar în rezervă”, care actualmente este limitat la formula „serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați”. O astfel de abordare prevede existența acestuia doar după primirea ordinului de chemare. Experiența altor state, de organizare a serviciului militar în rezervă, presupune un complex de activități și de responsabilități care sunt puse pe seama rezervistului și în perioada de pace, în particular pentru rezerviștii voluntari.

Un rol important în asigurarea apărării naționale au forțele de apărare teritorială pentru care putem menționa câteva misiuni definitorii: participarea la înlăturarea consecințelor situațiilor excepționale; acordarea ajutorului structurilor teritoriale ale Ministerului Afacerilor Interne în vederea asigurării ordinii constituționale la declararea stării de asediu și de război; paza obiectelor de importanță națională și locală din teritoriu; asigurarea necesităților componentelor forțelor armate implicate în acțiuni de luptă. Pentru îndeplinirea misiunilor enunțate mai sus, este nevoie de forțe în structuri de organizare, completate de rezerviști cu un anumit grad de instruire, precum și o înzestrare corespunzătoare. Aceste forțe sub diferite forme sunt organizate în mai multe state.

În Ucraina, componentele rezistenței naționale sunt apărarea teritorială, mișcarea de rezistență și pregătirea cetățenilor Ucrainei pentru rezistența națională. Esențial este că Forțele de Apărare Teritorială în Ucraina nu se formează doar la declararea stării de război, ci și pe timp de pace, activând conform misiunilor stabilite de lege. În Republica Moldova, fundamentele apărării teritoriale sunt expuse în Regulamentul privind apărarea teritorială a Republicii Moldova, care necesită o evaluare atât la nivelul implementării, cât și al perfecționării sistemului.

Din aceste considerente, avem nevoie să schimbăm percepția asupra capacităților de apărare, asupra principiului suficienței defensive care trebuie să fie nu doar la

nivelul supravegherii forțelor armate, ci și la nivelul susținerii lor, pentru ca acestea să corespundă capacităților necesare de executare a sarcinilor constituționale pentru garantarea suveranității, independenței și unității, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale ([Parlamentul Republicii Moldova 1994](#)).

Asigurarea resurselor financiare reprezintă elementul esențial în realizarea obiectivelor politicii de apărare. Perspectiva de creștere a fondurilor alocate, stabilită în Strategia națională de apărare pentru Armata Națională, nu va permite decât într-o perioadă lungă de timp atingerea nivelului prevăzut de Strategia militară. Din acest considerent, după aprobarea Strategiei militare, Ministerul Apărării a elaborat un plan de dezvoltare a capacităților militare pe termen lung (pentru perioada 2020-2030), care conține acțiuni detaliate, inclusiv costurile aferente, pentru dezvoltarea capacităților militare necesare.

Războiul din Ucraina a impus necesitatea unei analize comprehensive a sectorului de securitate și de elaborare a unei noi strategii a securității naționale. În această abordare, susținerea Armatei Naționale devine o necesitate imperativă. Președinta Maia Sandu, la ceremonia celei de-a 30-a aniversări a Marelui Stat major, a subliniat că țara are nevoie de o armată funcțională și modernă, acum mai mult ca oricând, capabilă să răspundă provocărilor timpului, iar pentru asta, autoritățile trebuie să investească în infrastructura militară și în asigurarea efectivului necesar. „Militarii trebuie să aibă condiții de lucru și trai corespunzătoare, dacă dorim să transformăm Armata Națională într-un scut de încredere pentru independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova” ([Președinția Republicii Moldova 2022](#)).

Vom menționa că bugetul alocat Ministerului Apărării al Republicii Moldova pentru anul 2023 este de 1.697.163,3 mii lei (aproximativ 1,7 miliarde de lei). În comparație cu bugetul alocat pentru anul 2022, acesta este în creștere cu aproximativ 650 milioane de lei. Astfel, dacă în anul 2022 bugetul destinat apărării a constituit puțin mai mult de 0,3% din Produsul Intern Brut (PIB), în anul 2023 cifra constituie aproximativ 0,5-0,6% din PIB ([Parlamentul Republicii Moldova 2023](#)).

Totodată, aspecte importante ale consolidării sistemului de apărare se regăsesc în Planul Național de Dezvoltare pentru anii 2023-2025 și în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 ([Guvernul Republicii Moldova 2023b](#)). De asemenea, conducerea politică a statului a lărgit aria de cooperare în domeniul apărării, făcând primele proiecte cu Uniunea Europeană. Au fost luate decizii pentru susținerea a tot ceea ce ține de logistică în domeniul apărării cibernetice și activității de consolidare a capacităților militare în Republica Moldova ([MOLDPRES 2022](#)).

În scopul întăririi capacităților forțelor armate în domeniul comunicațiilor și al luptei împotriva atacurilor cibernetice, Uniunea Europeană (UE) a anunțat acordarea unei finanțări de 40 de milioane de euro pentru Republica Moldova. Bani provin din Facilitatea Europeană pentru Pace, un fond administrat de statele membre în afara bugetului european, arată într-un comunicat Consiliul European, instanța statelor

membre ale UE. Finanțarea nu presupune achiziție de armament. Acțiunea va permite furnizarea de echipamente, bunuri și servicii pentru a întări capacitățile logistice și mobilitatea unor unități ale forțelor armate ale Republicii Moldova. De asemenea, ea le va ajuta să lupte împotriva atacurilor cibernetice și să-și consolideze capacitățile de recunoaștere aeriene fără pilot și de comunicații tactice (Botnarenco 2022).

În același context, pentru anul 2023 Consiliul pentru Afaceri Externe al Uniunii Europene a aprobat un nou pachet de asistență pentru Armata Națională, destinat consolidării capacităților de apărare a Republicii Moldova. Sprijinul, de asemenea în valoare de 40 de milioane de euro, este oferit prin intermediul Instrumentului de Facilitate Europeană (EPF). Acest ajutor va fi direcționat către dezvoltarea capacității naționale de supraveghere a spațiului aerian, către dezvoltarea capacităților de transport și mobilitate, precum și a capacităților logistice și de comunicații ale Armatei Naționale (Ministerul Apărării al Republicii Moldova 2023b).

În această ordine de idei, se constată că actuala conducere politică conștientizează rolul său în asigurarea și promovarea politicilor de apărare pentru apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și a nivelului necesar de pregătire a forțelor armate, care trebuie să fie capabile să-și exercite sarcinile constituționale stabilite.

Republica Moldova are dreptul la apărare, își asigură securitatea militară prin toate mijloacele de care dispune, considerând legal și necesar a avea forțe armate pentru apărarea suveranității, independenței și integrității teritoriale, anihilarea conflictelor armate și a altor acte de violență din interiorul țării care pun în pericol ordinea constituțională.

Astfel, suficiența defensivă pentru Republica Moldova, ca sat neutru, înseamnă o astfel de stare în relațiile dintre state, în care efectivul și calitatea forțelor sale militare sunt suficiente pentru a-i asigura securitatea militară, făcând față riscurilor și amenințărilor la adresa sa. În această ordine de idei, urmează să valorificăm pe deplin potențialul principiului suficienței defensive în sensul larg al obiectivelor pe care acesta îl are în asigurarea capacităților necesare securității militare a Republicii Moldova.

Referințe

- Academic.** 2010. "Словари и энциклопедии на Академике" [Academic Dictionaries and Encyclopedias]. <https://dic.academic.ru/dic.nsf/emergency%20/1582/%D0%9E%25%20D0%B1%D0%BE%25%20D1%80%D0%BE%25%20D0%BD%25%20D0%BD%D0%B0%D1%8F>.
- Botnarenco, Iurii.** 2022. „UE va oferi sprijin militar Republicii Moldova.” <https://adevarul.ro/stiri-externe/republica-moldova/ue-va-oferi-sprijin-militar-republicii-moldova-2165407.html>.
- Cibotaru, V.** 2015. "De ce fel de armată are nevoie Moldova." <https://www.dw.com/ro/de-ce-fel-de-armat%C4%83-are-nevoie-moldova/a-18393966>.

- Croitman, Daniela.** 2023. „Putin a promulgat legea prin care Rusia denunță Tratatul privind Forțele Armate Convenționale în Europa.” <https://sinteza.org/2023/05/30/putin-a-promulgat-legea-prin-care-rusia-denunta-tratatul-privind-forțele-armate-convenționale-in-europa/>.
- Curtea Constituțională a Republicii Moldova.** 2017. „Hotărâre privind interpretarea articolului 11 din Constituție.” <https://constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=613&l=ro>.
- fandom.com.** 2015. „Armed Forces of the Republic of Moldova.” https://military-history.fandom.com/wiki/Armed_Forces_of_the_Republic_of_Moldova.
- Global Fire Power.** 2022. „Analitical display.” <https://www.globalfirepower.com/>.
- . 2023. „Reserve Military Manpower by Country.” <https://www.globalfirepower.com/active-reserve-military-manpower.php>.
- Guvernul Republicii Moldova.** 1992. „Ministerul Afacerilor Externe. Convenție privind principiile și modul de îndeplinire a Tratatului cu privire la Forțele Armate Convenționale în Europa.” <https://www.legis.md/cautare/downloadpdf/115591>.
- . 2018. „Hotărârea Guvernului nr. 961 din 03.10.2018 cu privire la aprobarea Strategiei militare și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia pentru anii 2018-2022.” *Monitorul Oficial*, nr. 410-415, art. 1110.
- . 2019. „Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Tinerii în Republica Moldova în anul 2019.” <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6729>.
- . 2023a. „Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Populația și procesele demografice.” <https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=103>.
- . 2023b. „Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Planului național de dezvoltare pentru anii 2023-2025.” <https://www.calm.md/wp-content/uploads/2023/04/89.pdf>.
- . 2023c. „Planul Național de Dezvoltare pentru anii 2023-2025 și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023.” <https://gov.md/ro/content/planul-national-de-dezvoltare-pentru-anii-2023-2025-si-planul-de-actiuni-al-guvernului>.
- Makarenko, I.K.** 2000. „Основные понятия, определения и термины по военной проблематике” [Basic concepts, definitions and terms on military issues]. Изд. Минобороны России. М. <https://lib.sale/munitsipalnoe-upravlenie-gosudarstvennoe/oboronnaya-dostatochnost-74037.html>.
- Mihailovici, Stela.** 2015. „Cu se se apără R. Moldova în caz de invazie militară?” <https://www.ziarulnational.md/dotare-curious-cu-ce-se-apara-r-moldova-in-caz-de-invazie-militara/>.
- Ministerul Apărării al Republicii Moldova.** 2023a. „Alte trei transportoare Piranha recepționate de Armata Națională.” <https://www.army.md/index.php?lng=2&action=show&cat=122&obj=8033>.
- . 2023b. „Un nou pachet de asistență pentru Armata Națională.” <https://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=122&obj=8199>.
- MOLDPRES.** 2022. „UE alocă 40 de milioane pentru consolidarea capacităților forțelor armate.” <https://www.moldpres.md/news/2022/07/01/22004909>.

- Organizația Națiunilor Unite.** 1945. „CARTA NAȚIUNILOR UNITE din 26 iunie 1945.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/19362>.
- Parlamentul Republicii Moldova.** 1994. „Constituția Republicii Moldova. Articolul 57. Apărarea Patriei”; „Articolul 108. Forțele armate.” *Monitorul Oficial*, nr. 78, art. 140. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro.
- . 2002. „Legea nr. 1245, din 18.07.2002, cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei.” *Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2002*, nr. 137-138, art. 1054.
- . 2003. „Legea nr. 345 cu privire la apărarea națională.” https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110393&lang=ro.
- . 2023. „Bugetul Ministerului Apărării pentru anul 2023 va fi majorat cu 649,9 milioane lei.” <https://army.md/?lng=2&action=show&cat=122&obj=7907#.Y-n0-q1BzIU>.
- Parlamentul României.** 2006. „Legea nr. 446, din 30 noiembrie 2006, privind pregătirea populației pentru apărare.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/77597>.
- Președinția Republicii Moldova.** 2022. „Șefa statului a participat la ceremonia aniversării a 30-a de la fondarea Marelui Stat Major al Armatei Naționale.” <https://presedinte.md/rom/presa/sefa-statului-a-participat-la-ceremonia-de-aniversare-a-30-de-ani-de-la-fondarea-marelui-stat-major-al-armatei-nationale>.
- Tkachev, V.N., E.Yu. Khrustalev și V.N. Rassadin.** 2009. ”Оборонная достаточность и боеспособность армии” [Defense sufficiency and combat effectiveness of the army]. <https://cyberleninka.ru/article/n/oboronnaya-dostatochnost-i-boesposobnost-armii/viewer>.